

Nr 33.

Ankom till riksdagens kansli den 18 april 1945 kl. 10 fm.

*Utlåtande i anledning av väckt motion angående förhandlingsrätt
för arbetstagarförening med avseende å till denna an-
slutna pensionärer.*

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 108, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Fagerholm* hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utredning med förslag till sådana ändringar av lagen om förenings- och förhandlingsrätt samt lagen om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän, att därav tydligt framgår, att förhandlingsrätt tillkommer arbetstagarförening med avseende å till denna anslutna pensionärer, samt att motsvarande förtydligande måtte inflyta jämväl i Kungl. Maj:ts kungörelse angående förhandlingsrätt för statens tjänstemän».

Till stöd för denna hemställan har i motionen anförts följande:

Av bestämmelserna i lagen om förenings- och förhandlingsrätt framgår icke med tydlighet, i vad mån förening av arbetstagare äger på lagen grundad förhandlingsrätt för sådana medlemmar, vars anställning hos arbetsgivaren upphört men som på grund av anställningen åtnjuta pension. Med anledning härav ha i åtskilliga fall arbetsgivarna ansett sig kunna vägra förhandling exempelvis beträffande frågor om justering av pensionsvillkoren för sådana befattningshavare, som redan trätt i pension.

För pensionärerna föreligger ofta ett lika starkt skyddsbehov som för de befattningshavare, som äro i aktiv tjänst. Den vedertagna uppfattningen om pensionsrätten måste nämligen nu anses vara, att pensionstagaren i första hand skall tillförsäkras existensmöjlighet på ålderns dagar och icke enbart ett visst en gång för alla fixerat årligt pensionsbelopp. Med utgångspunkt härifrån är det naturligt, att utgående pensioner skola justeras med hänsyn till förändringar i penningvärdet. Så har också i stor utsträckning skett under nu rådande dyrtid.

En konsekvens av det nyss anförda blir, att ett legitimt behov föreligger för arbetstagarföreningarna att kunna med arbetsgivarna upptaga förhandlingar och träffa avtal exempelvis rörande generella regler för dyrtidskompensation till pensionstagare. Därjämte kan det stundom vara påkallat, att förhandlingar upptagas rörande omreglering av pensionsvillkoren, exempelvis i anslutning till införandet av nya pensionsbestämmelser för personal, som är i arbetsgivarens tjänst.

Vad nu anförts beträffande pensionerade arbetstagare i enskild tjänst, gäller i tillämpliga delar även arbetstagare hos stat och kommun.

Över motionen har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande från socialstyrelsen och arbetsdomstolens ordförande, varjämte svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen i Sverige och tjänstemännens centralorganisation beretts tillfälle att yttra sig över motionen. Yttranden ha inkommit från nämnda myndigheter och föreningar. Tjänstemännens centralorganisation har i sitt yttrande hänvisat till en skriftlig framställning från organisationen till Kungl. Maj:t den 13 mars 1945. De inkomna yttrandena ävensom nämnda framställning i transumerade delar finnas såsom bilagor fogade till detta utlåtande.

Lagen den 11 september 1936 om förenings- och förhandlingsrätt äger tillämpning å förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare, dock icke beträffande sådana arbetstagare i statens eller kommunernas tjänst, som äro underkastade ämbetsmannans ansvar. Dessa arbetstagarers förhandlingsrätt regleras i *kungörelsen den 4 juni 1937 angående förhandlingsrätt för statens tjänstemän* samt i *lagen den 17 maj 1940 om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän*. Med tjänstemän förstås sålunda i dessa författningar arbetstagare som äro underkastade dylikt ansvar.

Enligt 2 § lagen om förenings- och förhandlingsrätt förstås i lagen med förening av arbetstagare förening, som består av arbetstagare och enligt stadgarna har till uppgift att tillvarata arbetstagarnas intressen rörande anställningsvillkor och förhållandet i övrigt till arbetsgivaren. Med förening av arbetsgivare förstås en motsvarande sammanslutning å arbetsgivarsidan. Bestämmelser i lagen, som ha avseende å förening av arbetsgivare eller arbetstagare, skola äga motsvarande tillämpning å förening eller förbund av flera sådana föreningar (huvudorganisation). Då fråga är om huvudorganisation, gäller vad i lagen sägs beträffande medlem i förening om de anslutna föreningarna och om deras medlemmar. I 3 § meddelas bestämmelser angående föreningsrätt. Allmänna bestämmelser om förhandlingsrätt meddelas i 4—7 §§. Med förhandlingsrätt förstås enligt 4 § rätt att påkalla förhandling rörande reglering av anställningsvillkoren ävensom rörande förhållandet i övrigt mellan arbetsgivare och arbetstagare. Förhandlingsrätt tillkommer å ena sidan arbetsgivaren eller förening av arbetsgivare, vari han är medlem, samt å andra sidan förening av arbetstagare, vari de ifrågavarande arbetstagarna äro medlemmar. Förhandlingsrätt för en part medför skyldighet för andra parten att träda i förhandling. Denna skyldighet innebär åliggande att, själv eller genom ombud, inställa sig vid förhandlingssammanträde samt att, där så erfordras, med angivande av skäl framlägga förslag till lösning av fråga, varom förhandling påkallats.

Enligt 1 § jämförd med 4 § kungörelsen angående förhandlingsrätt för statens tjänstemän äga dessa rätt att förhandla med vederbörande myndighet beträffande sina allmänna anställnings-, arbets- eller avlöningsvillkor ävensom beträffande tillämpningen av sådana villkor, dock utan att in-

skränkning därigenom göres i myndigheten tillkommande beslutanderätt. I 1 § stadgas, att förhandling äger rum mellan myndighet samt förening av tjänstemän eller förening av flera sådana föreningar. Förhandlingsrätt tillkommer dock blott förening, vilken Konungen tillerkänt sådan rätt i förhållande till myndigheten. Enligt 1 § jämförd med 6 § lagen om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän föreligger förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän med kommun beträffande samma frågor som stats-tjänstemännens förhandlingsrätt avser. Förhandlingsrätten medför icke inskränkning i kommunens eller kommunal myndighets beslutanderätt. Förhandling äger jämlikt stadgande i 2 § rum mellan kommun samt förening, i vilken kommunala tjänstemän äro medlemmar, eller förening av flera sådana föreningar. Förhandlingsrätt tillkommer dock endast förening, vilken avser att tillvarata kommunala tjänstemäns intressen såsom arbetstagare och vilken socialstyrelsen tillerkänt sådan rätt.

Det torde vara klart, att enligt 1936 års lag om förenings- och förhandlingsrätt förhandlingsrätt föreligger för arbetstagarförening beträffande pensionsvillkor för arbetstagare, som vid tiden för framställandet av begäran om förhandling äro kvar i sin anställning. Däremot framgår icke tydligt av lagen, huruvida dylik rätt finnes med avseende å sådana medlemmar av föreningen vilkas anställning vid nämnda tid redan upphört. Självfallet skulle det vara önskvärt, att av lagens utformning klart framginge, huru lagen i förevarande hänseende bör tolkas. Såsom lagen nu är utformad får det anses tveksamt, om förhandlingsrätt lagligen kan påkallas i sist berörda fall.

Utskottet.

Arbetstagarorganisationerna kunna otvivelaktigt i många fall ha ett berättigat intresse att få förhandla med arbetsgivarparten rörande pensionsvillkor för redan pensionerade arbetstagare. Såsom socialstyrelsen framhållit i sitt över motionen avgivna remissyttrande är pensionärernas ställning ofta synnerligen svag. Särskilt i tider då penningvärdet undergår förändringar kan det vara erforderligt att fastställa generella regler för dyrtidskompensation. En omreglering av pensionsvillkoren kan också ofta vara önskvärd. Tvister kunna uppkomma rörande tolkningen av gällande pensionsvillkor. Behov av förhandling kan sålunda föreligga i åtskilliga fall. Även om vederbörande arbetsgivare för närvarande i allmänhet icke ställa sig avvisande till en begäran från arbetstagarorganisationen om förhandling angående dylika pensionsfrågor, måste dock en lagstadgad förhandlingsrätt i förevarande hänseende vara av värde för pensionärerna. För arbetsgivarparten torde en förhandlingsrätt för arbetstagarförening i dessa fall icke medföra några nämnvärda olägenheter.

Därest några betänkligheter skulle kunna resas mot en dylik förhandlingsrätt, synas dessa närmast vara av principiell art. För att frågor rörande pension i förhandlingsrättshänseende skola likställas med anställ-

nings- och avlöningsfrågor i allmänhet talar emellertid ur principiell synpunkt den omständigheten, att pension numera allmänt torde anses regelmässigt ha karaktären av uppskjuten löneförmån.

De omständigheter, som nu anförts såsom motiv för en förhandlingsrätt i här berörda fall för arbetstagare som avses i lagen om förenings- och förhandlingsrätt, torde även kunna andragas till stöd för en förhandlingsrätt med motsvarande omfattning i förevarande hänseende för de arbetstagare som avses i kungörelsen angående förhandlingsrätt för statens tjänstemän och lagen om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän.

Av nu anförda skäl bör enligt utskottets mening det i motionen berörda spörsmålet göras till föremål för närmare utredning. Utredningen bör göras förutsättningslös. Därvid bör givetvis beaktas, att, därest stadgande om förhandlingsrätt införes i nu omförmälda fall, sådan rätt bör kunna påkallas av båda parterna i avtalsförhållandet. Vid utredningen bör även övervägas, om icke förening av enbart pensionärer bör jämföras med förening av arbetstagare såvitt avser den ifrågasatta förhandlingsrätten.

Utskottet har icke förbisett, att lösningen av föreliggande problem kan vara förenad med svårigheter av lagteknisk art. En ändring i lagen om förenings- och förhandlingsrätt i förevarande hänseende torde såsom arbetsdomstolens ordförande anført i sitt remissyttrande böra medföra ändring jämväl i lagen om kollektivavtal. Uteslutet är icke, att bestämmelser om förhandlingsrätt i här berörda fall böra upptagas i särskild lag. Såvitt angår de stats- och kommunalanställda tjänstemännen torde det vara lämpligt, att den av utskottet förordade utredningen bedrivs i samråd med den utredning, som i utskottets utlåtande nr 26 vid innevarande års riksdag förutsättes komma till stånd beträffande vidgad förhandlingsrätt för dessa tjänstemän.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motion måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om en förutsättningslös utredning rörande förhandlingsrätt beträffande pensionsvillkor, som angå personer, vilkas anställning hos arbetsgivaren redan upphört vid tiden för framställandet av begäran om förhandling, samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 17 april 1945.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar *Norman, Wistrand, Forslund, Olof Carlsson, Björkman, Hage, Hallagård** och *Englund**;

från andra kammaren: fröken *Andersson*, herrar *Nilson* i Eskilstuna, *Cruse, Holm, Hedlund* i Rådom*, *Witzell**, *Lundberg* i Uppsala och *Andersson* i Alfredshem*.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga A.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Genom remiss den 9 februari 1945 har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att avgiva yttrande över en av herr Fagerholm inom andra kammaren väckt motion, nr 108, angående förhandlingsrätt för arbetstagarförening med avseende å till denna anslutna pensionärer. Med anledning härav får socialstyrelsen anföra följande.

I motionen hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utredning med förslag till sådana ändringar av lagen om förenings- och förhandlingsrätt samt lagen om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän, att därav tydligt framgår, att förhandlingsrätt tillkommer arbetstagarförening med avseende å till denna anslutna pensionärer, samt att motsvarande förtydligande måtte inflyta jämväl i Kungl. Maj:ts kungörelse angående förhandlingsrätt för statens tjänstemän.

I ett den 27 februari 1945 avgivet underdånigt utlåtande över en framställning av Tjänstemännens centralorganisation om revision av lagen om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän har socialstyrelsen haft att taga ståndpunkt till det spørsmål, som behandlas i den remitterade motionen. Socialstyrelsen har i nämnda utlåtande anfört, att det måste anses tveksamt, huruvida förhandlingsrätt i frågor, som avsåge redan pensionerade tjänstemän, lämpligen kunde inordnas inom den nuvarande lagstiftningens ram. Det gällde nämligen här personer, som icke längre vore anställda, och det syntes vara själva anställningsförhållandet och betydelsen av att för framtiden reglera detsamma med dess ömsesidiga förpliktelser och rättigheter, som utgjorde det konstitutiva elementet i den nuvarande förhandlingsrättslagstiftningen. Socialstyrelsen ville emellertid gärna vitsorda, att pensionärernas ställning ofta vore synnerligen svag och att en förbättring av deras villkor i och för sig måste anses önskvärd. Detta gällde framför allt i tider, då penningvärdet försämrats. Styrelsen uttalade i detta sammanhang den förhoppningen, att kommunerna, även om förhandlingsskyldighet icke förelåge, icke skulle ställa sig avvisande till en begäran av tjänstemannaorganisationerna att få under fria former diskutera möjligheterna till en pensionsförbättring även för redan pensionerade tjänstemän.

I enlighet med vad socialstyrelsen sålunda i berörda utlåtande anfört finner styrelsen, att det av motionären åsyftade, i och för sig önskvärda skyddet för pensionärerna icke torde stå att vinna på den väg, som anvisats i motionen.

Med anledning härav finner sig socialstyrelsen icke kunna tillstyrka bifall till motionen i fråga.

I handläggningen av detta ärende ha deltagit t. f. generaldirektören Höjer, generaldirektörens ställföreträdare t. f. byråchefen Alexanderson samt t. f. förste byråsekreteraren Wistrand, föredragande.

KARL J. HÖJER.

Lode Wistrand.

Bilaga B.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Sedan Kungl. Maj:t anbefallt arbetsdomstolens ordförande att till utskottet avgiva yttrande över en motion av herr Fagerholm i andra kammaren (nr 108) angående förhandlingsrätt för arbetstagarförening med avseende å personer, vilkas anställning hos arbetsgivaren upphört men som på grund av anställningen åtnjuta pension, får undertecknad i ovannämnda egenskap härmed anföra följande:

Enligt 4 § första stycket i lagen den 11 september 1936 om förenings- och förhandlingsrätt förstås med förhandlingsrätt i nämnda lag rätt att påkalla förhandling rörande reglering av anställningsvillkoren ävensom rörande förhållandet i övrigt mellan arbetsgivare och arbetstagare. Förhandlingsrätt tillkommer å ena sidan arbetsgivaren eller förening av arbetsgivare, vari han är medlem, samt å andra sidan förening av arbetstagare, vari de ifrågasvarande arbetstagarna äro medlemmar.

Motionären framhåller nu, att arbetstagarorganisationerna hava ett legitimt behov att få med arbetsgivarna upptaga förhandlingar i pensionsfrågor. I första rummet tänker motionären på frågor rörande fastställande av generella regler för dyrtidskompensation till pensionstagare, men han framhåller, att förhandlingar kunna vara påkallade också för omreglering av pensionsvillkoren. Enligt motionären hava arbetsgivare i åtskilliga fall ansett sig kunna vägra förhandling rörande dylika frågor.

En vägran från arbetsgivares sida att träda i förhandling i sålunda avsedda fall synes kunna grundas 1) antingen på att förhandlingen skulle avse personer, vilka icke längre äro medlemmar av arbetstagarorganisationen, 2) eller på att förhandlingen skulle avse personer, vilka såsom pensionärer icke längre äro arbetstagare, 3) eller på att förhandlingen såsom avseende pensionsfrågor icke skulle röra arbetsvillkoren eller förhållandet i övrigt mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Vad punkten 1) angår synes motionären utgå från att pensionärerna i regel fortfarande äro medlemmar i vederbörande arbetstagarorganisationer. Så långt min erfarenhet sträcker sig är det däremot ojämförligt vanligast, att en arbetstagare, som lämnar sin anställning med pension, utträder ur sin förutvarande organisation.

Beträffande samtliga tre punkterna anser jag mig icke kunna yttra mig i frågan, huruvida eller i vilken mån arbetsgivarens förhandlingsvägran är lagligen berättigad. Jag skulle nämligen därigenom kunna komma att föregripa beslut, som arbetsdomstolen kan hava att fatta i framtiden. Arbetsdomstolen har icke någon gång tagit ståndpunkt till hithörande spörsmål. Dock vill jag nämna, att i ett genom arbetsdomstolens dom nr 41/1944 avgjort mål fråga var om en överenskommelse, som arbetsgivare och arbetstagarorganisationer påstods hava träffat rörande ändring i ett pensionsreglemente, som samma parter tidigare antagit. I detta mål var fråga också om nuvarande pensionstagares rätt. Arbetsgivaren gjorde icke någon invändning av det innehåll, som angives i de tre punkterna här ovan, och arbetsdomstolen ingick ej heller på dessa frågor ex officio. Härav kan tydligen icke dragas någon slutsats rörande den ståndpunkt arbetsdomstolen kan komma att framdeles inta.

Vill man — utan att avvakta huru frågorna bliva bedömda i rättstillämpningen — nu genom lagändring säkerställa motionärens önskemål, uppkomma tydligen åtskilliga legislativa svårigheter. Man måste då undanröja möjligheten till alla sådana invändningar mot förhandling, som eventuellt kunna grundas på den nuvarande lagstiftningen, och detta torde icke kunna ske utan avsevärda ändringar i förhandlingsrättsbegreppet. Särskilt gäller detta, om man, i motsats till vad motionären tydligen tänkt sig, också måste ingå på frågan under 1).

Saken har emellertid ytterligare en sida. Motionären har haft sin uppmärksamhet företrädesvis riktad på förhandlingsrätten. Denna avser emellertid att bana väg för en avtalsmässig reglering av de förhållanden, om vilka förhandlingen rör sig. I de flesta fall syftar man till en reglering i kollektivavtalets form. Men kollektivavtalsbegreppet är nära anslutet till förhandlingsrättsbegreppet. Den ena parten skall sålunda vara en arbetstagarorganisation, som sluter avtalet för sina medlemmar, och kollektivavtalet skall röra arbetsvillkoren eller förhållandet i övrigt mellan arbetsgivare och arbetstagare. För genomförande av motionens syfte är det alltså icke tillräckligt att röra endast vid lagen om förenings- och förhandlingsrätt, utan man måste också vidtaga motsvarande ändringar i lagen om kollektivavtal, därvid kollektivavtalsbegreppet kommer i stöpsleven.

Med vad ovan anförts har jag velat framhålla, att motionen pekar i riktning mot väsentligt mera genomgripande lagändringar än motionären antagligen föreställt sig. En annan sak är, att motionären otvivelaktigt fäst uppmärksamheten vid en fråga av viss vikt. Spörsmålet är, huruvida det för närvarande föreligger ett så stort praktiskt behov av en lösning i den av motionären antydda riktningen, att man har anledning att nu skrida till mera omfattande lagändringar, eller om man bör avvakta, vilken ståndpunkt rättstillämpningen kan komma att inta. Härom anser jag mig icke kunna uttala något bestämt omdöme.

Såsom bilaga till detta yttrande bifogas ett schema¹ angående vissa frågeställningar, som uppkomma i detta sammanhang.

Stockholm den 14 mars 1945.

ARTHUR LINDHAGEN.

---

¹ Detta schema här uteslutet.

Bilaga C.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Genom remiss den 7 februari 1945 har tillfälle beretts Svenska Arbetsgivareföreningen att avgiva yttrande över en i andra kammaren väckt motion nr 108 av herr Fagerholm, angående förhandlingsrätt för arbetstagarförening med avseende å till denna anslutna pensionärer. Föreningen får i anledning härav anföra följande.

I 1 § lagen om förenings- och förhandlingsrätt stadgas, att lagen äger tillämpning å förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Då i fråga om pensionärerna gäller, att deras arbetsanställning hos arbetsgivaren upphört, torde lagen icke ge förhandlingsrätt för arbetstagarförening med avseende å till denna anslutna pensionärer. Föreningen kan icke heller finna det principiellt riktigt att utvidga lagen på sätt motionären föreslagit. Men föreningen vill å andra sidan framhålla, att — även om föreningen icke kan dela den av motionären uttalade uppfattningen av pensionsrättens innebörd, vilken ingalunda är »vedertagen» — något hinder icke bör föreligga för pensionstagare, som vilja göra framställning till sin f. d. arbetsgivare i något avseende rörande sina pensionsförmåner, att göra detta. Denna väg står emellertid öppen för dem utan att därför erfordras något stöd i lag, och från föreningens sida resas inga hinder i detta avseende.

Föreningen hemställer, att de synpunkter, som föreningen här i korthet anført, måtte beaktas vid behandlingen av den ifrågavarande motionen.

Stockholm den 13 mars 1945.

Svenska Arbetsgivareföreningen
FRITIOF SÖDERBÄCK.

Bilaga D.

Till Andra lagutskottet.

Genom remiss den 7 februari 1945 har Landsorganisationen i Sverige lämnats tillfälle att avgiva yttrande över en inom andra kammaren av hr Fagerholm väckt motion (nr 108) angående förhandlingsrätt för arbetstagarförening med avseende å till denna anslutna pensionärer.

Det synes landsorganisationen ganska klart att den lagstadgade förhandlingsrätten omfattar även frågor rörande justering eller omreglering av tjänstepensioner, som utgå till medlemmar av den förhandlingsberättigade organisationen. Av tjänstepensionens rättsliga karaktär av intjänad löneförmån — vilken karaktär i varje fall icke kan ifrågasättas beträffande pension, som grundas på uttrycklig utfästelse eller fast praxis vid företaget — får anses följa att pension i förhandlingsrättshänseende är att likställa med lönevillkor under aktiv tjänst.

Landsorganisationen har dock givetvis intet att erinra mot ett förtydligande av lagtexten på sätt motionären föreslår.

Stockholm den 19 februari 1945.

Landsorganisationen i Sverige
GUST. E. VAHLBERG.

Arnold Solvén.

Till Riksdagens Andra Lagutskott.

Andra lagutskottet har genom remiss av den 7 februari 1945 berett Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) tillfälle att avgiva yttrande över en motion väckt inom riksdagens andra kammare av hr Fagerholm angående förhandlingsrätten för arbetstagarreförening med avseende å till denna anslutna pensionärer. Med anledning härav får TCO anföra följande.

I skrivelse till Kungl. Maj:t i september 1943 angående förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän har TCO även berört frågan om organisations möjligheter att förhandla för pensionärer. TCO:s skrivelse har varit remitterad för yttrande till Kungl. Socialstyrelsen, som emellertid icke ansett, att någon sådan ändring i lagen om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän bör genomföras, att organisation beredes möjlighet att förhandla för pensionerade medlemmar. Med anledning av Socialstyrelsens yttrande har TCO i skrivelse till Kungl. Maj:t den 13 mars 1945 framfört vissa kompletterande synpunkter för klarläggande av sin inställning till frågan om förhandlingsrätten för de i offentlig tjänst anställda. I denna skrivelse beröres även frågan om förhandlingsrätten för pensionärer icke endast i vad avser de kommunalanställda, utan även i vad avser stats- och privatanställda. TCO ber att få hänvisa till denna skrivelse, som bifogas i avskrift.

Med stöd av vad som anförts i ovannämnda framställning till Kungl. Maj:t ber TCO få tillstyrka den av motionären föreslagna utredningen rörande möjligheter för förening av arbetstagarare att förhandla med avseende å till denna anslutna pensionärer.

Stockholm den 13 mars 1945.

Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)

RUBEN WAGNSSON.

Otto Nordenskiöld.

Till Konungen.

I skrivelse till Eders Kungl. Maj:t i september 1943 hemställde Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) om viss revidering av lagen om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän. I yttrande över TCO:s framställning av den 7 februari 1945 har Kungl. Socialstyrelsen till ingående behandling upptagit TCO:s skrivelse och därvid hemställt dels om att vissa detaljändringar omedelbart måtte vidtagas i lagen, dels om att Eders Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående beredande av vidgad förhandlingsrätt åt sådana arbetstagare i statens och kommunernas tjänst, vilka äro underkastade ämbetsmannansvar. I anslutning till vad som anförts av Kungl. Socialstyrelsen ber TCO få framföra vissa synpunkter.

Beträffande frågan om förhandlingsrätt för redan pensionerade tjänstemän har Kungl. Socialstyrelsen ansett det tveksamt, huruvida dylik förhandlingsrätt lämpligen kan inordnas under den nuvarande lagstiftningen. Orsaken härtill synes framförallt vara, att själva anställningsförhållandet, vilket i och med att en tjänsteman blivit pensionerad, upphör att existera, enligt Kungl. Socialstyrelsen är det konstitutiva elementet i den nuvarande förhandlingsrättslagstiftningen. TCO måste emellertid vidhålla sin uppfattning, att de nuvarande förhållandena icke äro tillfredsställande. Kungl. Socialstyrelsen uttalar den förhoppningen, att kommunerna, även om förhandlingskyldighet icke föreligger, icke skola ställa sig avvissande till en begäran från en tjänstemannaorganisation att under fria former få diskutera möjligheterna till pensionsförbättringar för redan pensionerade tjänstemän. TCO skulle emellertid anse det värdefullt, om även den rättsliga sidan av saken kunde regleras på ett tillfredsställande sätt.

Frågan om förhandlingsrätt för pensionerade arbetstagare är olöst icke enbart för de kommunalanställda grupperna, utan samma problem föreligger i stort sett även för såväl statsanställda som privatanställda. I den mån pensionärer äro medlemmar i en arbetstagarorganisation, förefaller det TCO synnerligen önskvärt, att förhandlingsrätten lämnar utrymme för organisationerna att förhandla om förbättringar i utgående pensioner. Huruvida en bestämelse av denna innebörd rätteligen bör införas i de nuvarande lagarna om förhandlingsrätt eller denna fråga bör regleras genom särskild lagstiftning, bör närmare övervägas. Förfarandet vid förhandlingar för pensionärer måste alltid bli av en i viss mån annan karaktär än för i tjänst varande arbetstagare. TCO skulle med tillfredsställelse se, om Eders Kungl. Maj:t kunde finna en lämplig utväg, varigenom pensionärer, som tillhöra en organisation av arbetstagare, kunde genom denna organisation beredas vissa förhandlingsmöjligheter.

Underdånigst

Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)

RUBEN WAGNSSON.

/ Otto Nordenskiöld.